

CHÝBA NÁM POKOJNÝ TICHÝ DÁŽĎ

Pravidelné malé vodné cykly sú minulosťou. Aktivisti bijú na poplach.

PÚCHOV ▲ Čím dlhšie sa voda udrží v priestore, kam spadla, tým viac ovplyvňuje vlhkosť vzduchu, ochladzuje priestor a môže byť využívaná na zavlažovanie zelene, čo prináša nezanedbateľný finančný efekt. Už v antike sa v átriách mestských domov objavovali malé cisterny a fontány, ktorých účelom bolo vylepšovať klímu. Vodu zadržovali aj naši prarodičia.

Úlohou medzi na poliach nebolo len tvoriť hranicu pozemkov, ale predovšetkým zachytávať vodu v krajine. Zvlášť mestá sú v tomto ohľade životnému prostrediu dlžné najviac.

Tichý dážď

Ekologickým témam súvisiacim so životom v meste sa venuje občiansky aktivista Michal Bizoň. Zbieral podpisy pod zriadenie mestského lesoparku a zaujíma sa aj o tému rozširovania zelene a zadržania vody v meste. Povedal, že pre dostatok vody v krajine sú nevyhnutné malé vodné cykly, nie nárazové dažde, aké pravidelne v posledných rokoch zažívame. Krajina potrebuje pokojný tichý dážď, ktorý dokáže vegetácia postupne absorbovať.

„Malé vodné cykly pritom nezávisia ani tak od nadmorskej výšky, ako od štruktúry zelene krajiny. Kde sú lesy, tam prší viac,“ hovorí Bizoň. Stromy zadržajú vodu potom akoby pumpujú a cez listy sa odparuje do

okolía. Bežný dospelý strom dokáže v normálnych podmienkach zo svojich listov odpariť okolo 300 litrov vody za deň. Teplotu okolitého vzduchu dokáže takto stromy znížiť až o desať stupňov.

„Aby ste odparili kubík vody, potrebujete sedemsto-päťdesiat kilowatt hodín elektrickej energie, a to je latentné teplo, ktoré dokáže strom naviazať cez vyparený kubík vody,“ povedal aktivista. Dodal, že voda takto významne ochladzuje klímu v meste. Ak ale voda stečie bez úžitku do kanalizácie, stromy nemajú čo pumpovať.

Voda nie je odpad

Tam kde sa masívne odlesňuje, betónuje, asfaltuje, tam sú životodarné malé vodné cykly čoraz zriedkavejšie. Reč je najmä o mestách, kde zelené plochy čoraz viac pohlcujú parkoviská a budovy. Voda nemá kde vsakovať a je odvádzaná do kanalizačnej siete.

„Správame sa k vode ako k odpadu,“ hovorí aktivista a dodáva, že vďaka nízkej informovanosti o problematike si samosprávy ani radová občania neuvedomujú súvislosti. Odhaduje sa, že po druhej svetovej vojne v malých vodných cykloch na Slovensku kolovalo 25-miliárd kubických metrov vody. Za sedemdesiat rokov došlo k úbytku o pätnásť miliárd kubikov vody, ktoré cirkulovali v prírode. Ochladzovali krajinu a voda záro-

veň plnila aj funkciu účinného filtra. Nárast respiračných ochorení a rôznych druhov alergií s vysychaním krajiny nesporne súvisí.

„Sme podľa mňa na bode zlomu a možno stačí pár rokov a bude to už nevrátné,“ povedal Bizoň.

Samosprávy môžu veľa

Investície do vodozádržných opatrení nie sú malé, ale sú vkladom do kvality života budúcich generácií. Dokonca vkladom do jeho zachovania. Môžeme robiť jazerá, kaskádové prvky, zádržné vsakovacie jamy, môžeme dažďovú vodu prečerpávať do jednoduchých nádrží na strechách a využívať ju na splachovanie. „Možností ako využívať vodu je nespočetne, len ju musíme považovať za dar, nie za odpad,“ povedal aktivista.

Prvé skúsenosti

Púchovské gymnázium zachytáva dažďovú vodu do nádrží a využíva ju na splachovanie toaliet, zavlažovanie zelene a ochladzovanie priestoru pomocou fontány, vegetačnej steny a živej zelenej strechy. Na základnej škole v Záríeči zas zachytávaná dažďová voda napája priesakové jazierka s bohatou vegetáciou, čím vytvára priaznivú mikroklímu priamo v areáli školy a slúži tiež na polievanie.

„V lete, keď sú dusná, učíme sa s deťmi tam. Je tam citeľne chladnejšie, hoci

stromy ešte nie sú veľké. majú len päť rokov,“ povedala riaditeľka školy Katarína Brezinová a dodáva, že priesakové jazierka v átriu sú zároveň ľahko pochopiteľným príkladom pri vyučovaní.

„Deti vidia, ako voda v prírode funguje, ako vsa-

kuje a ako je potrebná pre život,“ dodáva.

Podobne hodnotí vodozádržné systémy v škole aj riaditeľ púchovského gymnázia Miroslav Kubičár.

„Máme tých nádrží okolo školy asi desať a celé tohoročné suché leto sme s dažďovou vodou polievali záhradu. Žiaci polievajú bylinky aj stromy a dúfam, že to má aj veľký vzdelávací efekt,“ povedal.

Zelené strechy

Ďalšou z možností, kam sa rozvíjať, sú zelené strechy, hoci práve tu je najviac technických obmedzení.

„Tam je ale technologický problém. Na mnohých stre-

chách z historicky rôznych období je ťažké deklarovať, či sa zelená strecha dá vôbec položiť, lebo tá vrstva je taká, že strecha musí udržať tristo až štyristo kilogramov na meter štvorcový,“ povedal riaditeľ. Musí udržať zem, vegetáciu i vodu, ktorú zeleň absorbuje. V zime tiež vrstvu snehu, ktorý sa na takto upravenej streche nezošmykne, ako je to pri klasických strechách.

„My už veľký posun v zadržávaní vody neurobíme. Ak, tak len v riešení splachovania dažďovou vodou pre celú školu a možno ešte nejakým priesakovým jazierkom v jej areáli,“ dodal riaditeľ.

► Peter Hudák

Možnosti ako využívať vodu je nespočetne, len ju musíme považovať za dar, nie za odpad.

MICHAL BIZOŇ,
občiansky aktivista

► V priesakovom jazierku záriečskej základnej školy bujnie vegetácia, stromy ochladzujú átrium. ► foto:(PH)

KRAJINE MÔŽU POMÔČŤ VODOZÁDRŽNÉ PROJEKTY

Reálne fungujúcich vodozádržných opatrení je v slovenských mestách a obciach málo. Odborníci varujú, že je najvyšší čas problém riešiť. Situáciu komplikuje aj priveľa administratívy.

STREDNÉ POVAŽIE

Nedostatok vody sa týka stále viac aj Slovenska, čo ukázali posledné dva mimoriadne suché roky.

Mestá, obce aj neziskové organizácie sa môžu zapojiť do výziev ministerstva životného prostredia o podporu v boji proti suchu. Finančne by mohli využiť na budovanie dažďových záhrad, zberných jazierok, mokradí, vegetačných striech alebo na kúpu zberných systémov na zadržanie zrážkovej vody. Môžu tiež napríklad nahradiť nepriepustný povrch parkovísk vegetačnými alebo polovegetačnými plochami.

Chcú nádrž na sto kubikov

O peniaze sa uchádza i Dub-

nica nad Váhom. Samospráva chce využiť veľké strechy Dubnického kaštieľa a odvieť dažďové zrážky do nádrže s objemom sto kubíkov.

„Kaštieľ má veľkú strechu a má zmysel dažďové vody zbierať a odvádzat. Tým, že odvedieme dažďové vody do nádrže, v čase sucha ich budeme používať na polievanie parku. Pôjde najmä o odvádzanie vody vnútorných striech i od parku odľahlý,“ uviedol Milan Dolinka, vedúci oddelenia strategického rozvoja dubnického mestského úradu.

Sedem stotočných v Slopnej

Zadržávať vodu chcú vďaka špeciálnemu systému aj v Slopnej, dedinke Považského bystrického okresu.

„Vďaka špeciálnym nádržiam zadržíme vodu predtým, než stečie do potoka. Vodozádržné body vytvoríme na siedmich miestach. Voda nám teda neodtečie hneď ďalej korytom Slopnianky, ale zostane na našom území a bude postupne vsakovať do podlažia,“ opísal zámer starosta obce Štefan Hrebík s tým, že sa takto vytvorí bohatšia zásobáreň spodnej vody, ktorá potom bude stekať do studní v okolí.

Priveľa administratívy im škodí

Ide o investíciu necelých 180-tisíc eur a spoluúčast obce je okolo 9-tisíc eur.

Niekoľko projektov na vodozádržné opatrenia podali aj v Pruskom, v Ilavskom

okrese. Dvomi sa pre administratívne problémy museli zatiaľ vzdať a čakajú, či ich budú môcť predložiť nanovo po novom roku, ak ešte budú financie.

Z eurofondov chceli napríklad na parkovisku a jednom chodníku robiť zmenu povrchovej vrstvy, vsakovacie systémy v obci, zachytávať dažďovú vodu zo strechy školy a následne ňou polievať zeleň. „Zdá sa, že zatiaľ by sme mohli byť úspešní len v jednej žiadosti, kde sa objavili zase problémy vo verejnom obstarávaní. Ide o zmenu povrchu na parkovisku, ktoré je pri bytovke neďaleko družstva a budovanie jednej nádrže na vodu v obecnej uličke, kde máme trvalejšie problémy s nedostatkom vody,“ vysvetlil sta-

rosta Viliam Cívik s tým, že s projektmi je príliš veľa administratívnych problémov a sú znechutení.

Televízna reklama balamutí ľudí

Ako problematické po administratívnej stránke vyhodnotil projekty aj starosta Prečína Anton Lagíň. „Boli nejaké pripomienky na doplnenia zo strany ministerstva k našej žiadosti. Čo chceli, sme doplnili a doteraz nemáme vyrozumienie, či sme boli úspešní alebo neúspešní,“ informoval starosta Lagíň.

V obci majú okolo kultúrneho domu väčšiu plochu, ktoré nechcú celú zabetónovať či zaasfaltovať a rozhodli sa tu urobiť zelené plochy, na

ktorých by sa dalo aj parkovať. Vodou, ktorá steká zo strechy, chcú vďaka vsakovaciemu systému potom zelenú plochu zavlažovať.

Vodu by tak zadržali a neodvádzali preč.

„Ministerstvo si ešte vyžiadalo dlhšiu dobu na vyhodnotenie projektov, uviedime, čo sa bude diať. Nie je to zložitý projekt. V televízii beží reklama, aby ľudia žiadali starostov o zapojenie sa do týchto projektov. My sme to urobili, všetko pripravili, ale systém pridelovania a vyhodnocovania je na ministerstve,“ hovorí Lagíň s tým, že je zbytočne zložitý.

Celkom upustiť od realizácie projektu budovania zelených plôch okolo obchodu zvažujú v Brvništi.

► Deta Pitoňáková